

Szerkesztőségi iroda:
Csik-Szereda
Györgyjakab Márton
könyvkereskedése
hová
a lap szellemi részét illető
közlemények,
előfizetési pénzek és hirdetések küldendők.

CSIKI LAPOK

TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.
MEGJELENIK MINDEN SZERDÁN.

Előfizetési ár:
Egész évre 4 frt.
(Külföldre) 6 frt.
Félévre 2 frt.
Negyedévre 1 frt.
Hirdetési díjak
a legolcsóbban számítottak
Bélyegdíjért külön minden
beiktatásnál 30 kr.
Nyitási díjak
soronként 10 kr-ért közzé-
tetnek.

Felelős szerkesztő: **Dr. Bocskor Béla,**
FŐMUNKATÁRSÁK: **Hochschild Lajos** Gyergyóban. **Vitos Mózes** a központban.

Kiadó- és laptulajdonos: **Györgyjakab Márton.**
Embery Árpád Udvarhelymegyében.

Főhívás előfizetésre.

Az október - december havi negyedik negyedre új előfizetést nyitunk.

Egészévre 8 korona (4 frt.)
Félévre 4 korona (2 frt.)
Negyedévre 2 korona (1 frt.)
Külföldre: 12 korona (6 frt.)

Ugyan ezen alkalommal tisztelettel felkérjük azokat, kik az előfizetési díjakkal hátrálékban vannak, hogy a hátrálékos összegeket kiadóhivatalunkhoz (Györgyjakab Márton könyvkereskedése) beküldeni sziveskedjenek.

Előfizetéseket elfogad Csik-Szeredában Györgyjakab Márton, Gyergyó-Szentmiklóson Kricsa Péter ur.

Csik-Szereda, 1893. szept. hó.

A „Csiki Lapok“
szerkesztője és kiadója.

A nemzeti erő a kisgazdáknál.

Alig van ma a társadalomnak, a nemzetnek magára hagyatottabb osztálya, mint a minden felől és mindenfelé annyit tépettyő földmivelő néposztály. Még a sajtó valamit törődik ügyükkel, de e törődés is nagyjában a jámbor óhajítások világában marad. A sok és szép frázisból a gyakorlati életnek vajmi kevés haszna mutatkozik. Példa rá a gyakorlati élet, melyből bárki elég tisztán láthatja, hogy ma a földművelés nemhogy a ráfordított munkát kifizetné, de a munka és fáradság által képviselt rengeteg élő tőkére rá kell még fizetnie a kisgazdának földébe fektetett tőkéjének egy részét is, hogy nem annyira a maga és családja életszükségleteit, hanem csak a földre rárótt közterheket, adókat stb. valahogyan évről-évre viselhesse. Csak a közterheknek a legvégsőbb fokig történt felszólásával lebecsülhető az, ha a számoknak hitelt adhatunk, hogy az 1894. évre szóló

állami költségvetés adatai szerint, dacára, hogy ez évi kiadásunk 464.992.254 frtra van előirányozva, a pénzügyminiszter 5 millió 416.759 frt. jüvedelmi többletet ír elő. Mondanunk sem kell, hogy ezen óriási pénzösszegeket majd közvetve dohány, szesz, bélyeg stb., majd közvetlen adókban földmivelő népiünknek kell a legnagyobb részben kiszorokolni.

És a mi ezzel szemben elhagyatottságunkat igazolja, az azon körülmény, hogy e 464.992.254 frtból kulturális célokra 8 millió, földművelés és ipari célokra 15 millió, azaz száz frt. állami bevételből fordítatik a kultúrára 2 frt. és a közgazdaság emelésére 4 frt. A mi megyénknek pedig alig jut egy ezred fillér, a mi úgy szólva semmi, s a mi ügyünkön köztudomásúlag nem is segít semmit, úgy hogy az államkormány feletünk való atyáskodása neki semmibe, nekünk életünk, vértünk és vagyonunkba kerül. De elég is nekünk, ha bár mint adótárgy szerepelhetünk és nyomoroghatunk e megliberált világ hátán.

Ebből látszik, hogy hazánkban a társadalom és nemzet számára kenyeret kereső és termelő magyar földmivelő néposztálynak, mint adótárgynak, minő osztályrésze van, s minő figyelem és tekintetben részesül, de látszik az is, hogy valóban e sanyaru teherhordó népségben, mely vérével, életével, munkaerejével, vagyonával, szóval egész lényével rabszolgai módon szolgálja a hazát, van letéve a nemzeti erő. Oh csak a hazavenné e rengeteg áldozatok hasznát!

A nemzeti erő sulypontja mégis hová nehezedik? A nagy birtokok és birtokosokra? Nem. Ezek főleg egyes családoknak hoznak hasznat, a nép zöme ki van majdnem zárva belőle. Az apró birtokosokakra? Nem. Ezek ki vannak téve annak, hogy felemészszék önmagukat és felemészteszenek a nagyobb birtokok által.

„Az igazi nemzeti agrár politikának — mondja Bobbter — az eszménye: minél több közép- és kisbirtokos, közbe-közbe oly nagy birtokokkal, melyek mintául és kísérleti tételül szolgálnak; ily politika nem telet meg ugyan a manchesteri tanoknak, de tényleg mégis a legtöbb nyers terméket szolgáltatja a népnek.“

Nálunk az agrárpolitika egészségtelen állapotára vall az, hogy a termelést, minek kellene, hogy az ember s az egész nemzet legyen a célja, öncélnak tekintik; s ez az, a mi a képzett legmagasabb termelés kedvéért felosztja a társadalmi szervezetet, milliókat nyomorba kerget s a szociális állammal minél több és minél alkalmasabb anyagot szolgáltat.

„Az igazi nemzet-gazdálkodás azonban célul tűzi ki magának, hogy a mezőgazdaság jövedelme minél arányosabban megoszolják a vele foglalkozók között; a földnek szorgalmas megművelése által ugyanis minél többeknek kíván önálló s emberhez méltó megélhetést biztosítani.“

Ellenben a „divatos nemzetgazdászati tanok“, melyek a keresztény szociálizmus elveit eldobva, az önzés és kapzsiságon épülnek; „egyáltalán semmit sem törődnek az életnek szellemi, erkölcsi s magasabb tényezőivel, a tiszta jövedelem itt minden, az ember, a nép, a nemzet semmi sem!“

E miatt a mi magyar népiünk egy része napról-napra szegényebbé, földönfutóvá, koldussá, proletárrá s lassan-lassan a szociáldemokrácia áldozatává lesz. Mert a hazai föld megművelőjében nem látnak mást, mint gyári, kereskedelmi, tüzletembert, a gazdában gyárost. Már pedig a „mezőgazdaságban a tiszta jövedelem nem lehet a kizárólag irányadó szempont, itt kell, hogy tekintetbe véve az emberi, a nemzeti érdek, a társadalmi rend összhangzata és szilárdsága.“ Nem szabad a minél több nyers termék

A „CSIKI LAPOK“ TÁRCZÁJA.

Lina órangyala.

— Irta **P. v. Kapf-Essenther.** —

Németből fordította: **Korber Imre.**

(Folytatás.)

Mily büszke a járása, mily szép a tartása — mondá magában Krause s részvételt nézett utána — pedig súlyos kosarat visz karján; még mindig igen csinos leány, dacára mindennek — kár érte. Még el nem adott keféit olvasgatá, s a bajok fakadtak szive mélyéből; a kis elárúsító pedig durczás s haragos arcczal nézte főnökét, mivel ez még csak egy biztató pillantásra sem érdekesítette, pedig ő is szép s fiatal volt. Ez alatt Lina nehéz kosarát haza vitte; az idő már igen meleg, pedig még vásárolta meg, mert az nagy s különös esemény számba ment. Liuának csak a mindennapi, közönséges eseményt kellett megvásárolnia; sokat bár, de olcsón; mert egy sok gyermekkel megáldott kiskereskedőnél szolgált, hol terhes és sok a dolog, rossz az élelmezés és kevés a bér. De hát nem válogathatott. Első szolgálati bizonyítványa rossz volt, ezután pedig egy végzetes szünetelés állott be, — dologszünet — melyről Lina nem tudott s nem akart senkinek felvilágosítást adni, egy örvény, egy borzasztó rés, telve nyomorúság,

szükség, szenvedés és reménytelen kétségbeeséssel. Öngyilkos akart lenni, de nem volt bátorsága. Életben maradt, betegségéből felépült s így mielőbb szolgálat után kellett látnia, mert gondoskodnia kellett gyermekéről, ama szegény ártatlan természetéről, ki őt nagy sötét szemével mindig oly kérdően nézte.

Mióta gyermeke megszületett, nem érzé Lina magát többé oly elhagyatottnak, oly szerencsétlennek! hisz oly szép, oly kedves volt a kis angyal. Míg körében lehetett, játszott vele, nevetett és csókjaival halmozta el s ilyenkor valami kimondhatatlan édes érzés fogta el; hiszen az övé volt, egészen az övé; úgy nézett rá, mint valami más világi lényre s dacára a múlt szenvedéseinek, a jövő gondjainak, mégis végtelenül szerette s úgy tetszett neki, mintha a kis „baba“ Isten ajándéka volna. De a gyermek atyja elosont, hír szerint hazájába ment. Lina tehát kénytelen volt ártatlan gyermekéről egyedül gondoskodni. Ez sem volt neki sok, nem is látszott neheznek, hisz az ő kedves, szeretett magzata volt, kiért mindent megtett. Panasz nélkül foglalta el új nehéz szolgálatát, s midőn gyermeke havi tartási díját lefizette, még mindig maradt néhány forintja, melylyel csizmáit újra talpaltathatta, vagy kötényt s egyéb szükséges dolgokat vehetett.

Ezelőtt a kirakatok előtt álldogált, hogy az ott kirakott pipere és divatcikkeket sovargó sze-

mekkel szemlélje; most nem látott egyebet, mint a parányi ruhákat, kötényeket, cipőket és harisnyákat, melyek az emberi nem legkisebb „kiadásának“ voltak készítve. A kis fiucska ugyanis most kísérlette meg először az egyensúly törvényeit „tanulmányozni“ és azt érvényesíteni. Az ünnepekre fogja kapni az első rövid ruháskát és az első pár félczipőt, mit Lina már meg is vett; első ünnepen, midőn kimenője fog lenni, akarta azokat elvinni s felhuzni gyermekének; ezenfelül még egy szőkefűrtös „síró gummi-babát“ is vásárolt neki — meglepetésül. Magára nem gondolt, nem volt szabad gondolnia. Ezelőtt ünnepnapokra okvetetlen egy új ruhát varratott magának; az új kalap, vagy selyem napernyőnek éppen nem volt szabad elmaradnia. Most ez mind nem járta, de nem is vágyódott utána. Csakhogy kicsikéjének már megvehette a ruháskát és félczipőt, mint fog tappogni új cipőiben, mennyire fog örüdeni gummi-babájának. Mindig csak erre gondolt és e felett tüpörkedett; már látta a kis „júságot“ és hallá örömtelt hangját. Ezalatt a munka csakugy repült kezéből. Sok baj és dolog volt, ablakokat takarítani, szobákat surolni, butorokat porolni, ruhákat és kötényeket vasalni a gyermekek számára és végre még kalácsot kellett az ünnepekre sütnie. Mind ezekhez járult még, hogy nem maradhatott mindig dolga mellett, a gyermekeknek szüneteltetve s minden pillanatban ez, vagy amaz kellett

előállítására céljából a nemzet javarészt nyomorba hajtani, a kisgazdában képviselt nemzeti erőt kiirtani, a nemzet politikai jelentőséget gyengíteni s a társadalmi egyensúlyt megzavarni. Nem, mert Magyarországnak, melynek mi is kiegészítő része vagyunk, politikai jelentősége s anyagi ereje a magyar kisgazdában keresendő; nálunk a nemzeti agrár-kérdés nem annyira gazdasági, mint inkább szociális kérdés, azért, ha a mi irányadó férfaink nem akarják tétlenül nézni az annyira szájukon hordott nemzeti állam és társadalom eddigi alapjainak szétmállását, sőt megsemmisülését s népünknek tömeges elszegényedését, okvetlen le kell szállítani a reugeteg terheket, több figyelmet kell fordítani a hazai földmívelőink érdekei iránt s oda kell hatni, hogy minél több szabad, független, erkölcsileg és gazdaságilag kifogástalan, adósságtól mentes gazda legyen.

Tüzeset Gyergyó-Szentmiklóson.

Kötelességet teljesítünk, midőn közveszélyes esetekben felszólalunk. Ezek mindig tanulsággal járnak, melyeket le kell vonnunk, hogy a gondatlanok óvatosabbakká, a közrend és biztonság őrői pedig éberebbé és előrelátóbbá legyenek.

Sok bajt hoz reánk a könnyelmű gondatlanság. Mintha különben is nem elég veszedelem ölködnék körülöttünk; mi magunk is szaporítjuk ezt gondatlanságunk által.

Egy ilyen gondatlanságból származott tüzeset adta ez alkalommal kezünkbe a tollat, hogy elmondjuk az erre vonatkozó megszívlelendő dolgokat.

Az idejű cséplés alatt Czifra Mihály kereskedő gépje ugyancsak rájlesztett a gyergyó-szentmiklósi lakosokra. E kihasznált gépet ez évben is bevitte a munkába — s mint állítják — s izben okozott tüzet. Egy izben a községen kívül egyik tanyán gyújtotta fel a nagy gabona-asztagot. Ez távolabb lévén, a községre nézve nem volt veszedelmes. E tüzeset után a gépet a község mellett állították fel, úgy, hogy a házhoz alig néhány lépésnyire volt. Itt folyó hó 2-án délfelé újból tüzet fogott tőle a mellette felhalmozott nagy mennyiségű gabona és szalma. Alig egy-két pillanat alatt már pokoli lángban állott a csűr, mintegy 500 kalangya gabona, az ügyetlenül épen a házak felé felhalmozott szalma s a gép cséplő része. Sűrű, nehéz füst gomolygott a község felett, sziporkák szálltak szerte-szét, s a házak felé hatalmas lángnyelvek kúsztak oly mohón, mintha prédájukká akarnak ejteni az egész községet.

Nagy volt a rémület az emberek között, mert a tüznek veszedelmes jellege volt s épen oly utcát fenyegetett, mely tömve van nagyon könnyen gyuló

gazdasági épületekkel, gabona-, széna- és szalmakazalokkal. Egy kóborló szikra nagyon könnyen tüzet vethetett volna ide, ha ezen utca tüzet fog, emberi erő nem emelhetett volna neki gátat.

A közeli lakosok szivrepesztő hangon kiáltottak segítségért, vizért, fecskendőért. Izgatott, sápadt alakok ültek a háztetőkön, vagy álltak körül a szalmakazalokat s oltogatták mentő eszközökkel a lehulló sziporkákat.

A tűz mindenkor veszedelmes, de különösen az akkor, midőn az épületek tele vannak terményekkel s a mi nálunk közveszélyes szokás, az udvarok telvék széna- és szalmaboglyákkal.

Gyergyó-Szentmiklósnak pedig oka lehet rettegni a tüztől, e hatalmas természeti elemtől, mely a mily áldásos, míg az emberi kéz és óvatosság féken tartja, épen oly pusztító, ha a gondatlanság és könnyelműség miatt lánczáról elszabadul. Még most is élénk emlékezetünkben van az 1874-iki tüzvész, mely a községnek javarészt elhamvasztotta s félmillió kárt okozott. A legutóbbi tüzesetnél a cséplőgép körül tapasztalt rendellenességek ellen még a nagyon higgadt emberek is hevesen kifakadtak. Igaz, hogy a mérnök használhatónak jelentette ki, de ez nem menti a tulajdonost, mert 7 gyulási eset után meggyőződhetett volna, hogy annak rostélyzata nagyon rossz s hogy védelméül jó szivattyú is kellene.

Nagy könnyelműség volt tehát e rozszant géppel a 10-15 forintba kerülhető javítás nélkül a község közvetlen közelében új vállalkozásba bocsátkozni.

De ez efféle eljárás a mai kapzsi korban majdnem napirenden van, s az üzérkedő emberek Smith Ádám nemzetgazda azon elvét, hogy minél kisebb befektetés mellett minél nagyobb jövedelemre tenni szert, valóságos szédelgessé fejlesztették. Hogy minél kiadóbb legyen a vállalat, hiányos berendezéssel, értelmetlen olcsó munkásokkal látják el magukat s rabszolgáivá lesznek a pénznek, ez nekik a végezielük. A pénz pedig lelketlen jóság; külső fénye, csillogása, pengése csak máz; valójában se lelke, se szíve; csak egy szenvedélye van, minél nagyobb összegeket magához vonzni, mitse törődve azzal, hogy nyomában a koldusoknak egész serege kél s ezrek pusztulnak el.

Különben nem csoda, ha ily mulasztások előfordulnak. A törvényhatósági, szolgabírói, községi rendszabályokra illik legjobban az a hasonlat, hogy olyanok, mint a pókháló, melyen a dongó keresztül tör, a légy pedig fennakad.

Gyergyó-Szentmiklós megalkotja azt a rendszabályt, hogy a cséplőgép 500 méter távolságra állíttassék a legutolsó háztól. Egy-egy vagyonos gazdának ez természetesen kényelmetlen volt s a szolgabíró leszállította a távolságot 150 méterre; azonban még ez is sok volt s kitalálták a módját, hogy a községi képviselőtestület ezt ismét lepassz-

totta 100-ra; ennek tetejébe pedig a törvényhatóság egyeseket felmentett minden megszorítás alól és ez így megy tovább úgy, hogy csakis a gyengébbeket kötelezik a rend betartására.

Ha a rendszabály alkotói maguk komolyan vennék a dolgot, akkor a fentebbi tüzesethez hasonló esetnek nem kellene előfordulnia. A mérnök is lelkiismeretesebb lenne ítéletében s egy-egy anyag s lelketlen tulajdonos nem nyerne olyan szabad kezet.

Mily lanya intézkedések voltak eddig a cséplőgépekre vonatkozólag, a leirt eset eklatáns bizonyítéka. Mint mondtuk 7-szeri gyulás után a község mellé állíthatták, a nélkül, hogy bejelentették volna a rendőri közegnél. A gépnek legszükségesebb kijavítására sem kötelezték a tulajdonost, ki aztán nem is gondozta s melléje a legolcsóbb u. n. gépészt és fűtőt alkalmazta. Esetlegesen védekezésről sem gondoskodott s alkalmas jó szivattyú nem volt a gép mellett. Rossz gépjét a patogó, fenyűfával fűtötte s a szalma a házak felé volt rakva, hogy a veszedelem annál könnyebben beállhasson.

Azt mondja a közmondás: „Kárán tanul az ember“. Nos! ezt nekünk kellene jól a fejünkbe venni. Elég kemény leccét kaptunk, hogy valahára okuljunk. Egy perczig se kellene késni a szigorú óvintézkedésekkel. Törvényhatóság, szolgabíró, községi képviselő lépjen fel egyetértőleg e visszasságok elfojtására s hasonló esetektől óvják meg a községeket, hogy a lakosok ne legyenek kitéve egy-egy géptulajdonos gondatlanságának s egy-egy gazda kényelemszeretetének. Különben biztosak lehetünk, hogy újra keserűen meg fogunk érte lakolni, melytől Gyergyó-Szentmiklós községe most csak azért menekült meg, hogy csendes volt az idő. Ha a szél esetleg szövetségeseül szegődik a gép által okozott tüznek, ma egy nagy romhalmaz fölött keseregünk gondatlanságunk miatt.

*

Gazdasági szeszgyár-szövetkezet.

A szeszgyár alapításának ügyében az alapítók a következő felhívást bocsátották ki:

Egy gazdasági szeszgyár-szövetkezet létesítése érdekében idáig tett lépések teljes sikerre nem vezetvén, mai napon tartott értekezletünkön elhatároztuk, hogy a további intézkedéseket a volt alapítótól átveszszük s az eddigi aláírásoknak figyelmen kívül hagyása mellett, új feltételekkel, új aláírásokat nyitunk.

Azon tapasztalt érdeklődés, melylyel az eszme a gazdaközönség körében fogadtatott, biztos reményt nyújt arra, hogy a valószínű nehézségeivel megküzdhetünk s a közszükség által indokolt sikert biztosíthatjuk.

Hogy egy akkora vidéken, mint Csik, egy szeszgyár felállítása úgy a fogyasztás feltételei, mint a termelésre készen álló anyag bősége által

nekik. Alfréd a tintát önté el, Elzának tiszta kőtény, Gusztávnak vajás kenyér kellett, Annacska pedig szaladgálás közben orra bukott és meg kellett mosdatni és vigasztalni. A háziasszony a gyermekek ruháit készíté elő, így minden dolog csak Linára várt. Pályája kezdetén soha sem ment volna egy oly házhoz, hol annyi kis gyermek van. De most már türelmes lett.

„Mily jó, hogy megvásároltam már a holmikat gyermekemnek — mondá magában — többé nem értem volna reá azokat megvenni.“ Késő éjjelig téglázott: „De holnap, holnap!“ — mondogatá magában. Reggelizés után elmehetett. Alig félóra alatt a társaskocsival a külvárosban volt, azután egyenesen kis fiához sietett. Bár szerette s ragaszkodott is a kis gyermek nevelőjéhez, mégis valahányszor anyja jött hozzá, mindannyiszor kinyújtá kis karjait s kedves dadogással fogadta édes anyját, kit már jól ismert. Ilyenkor örömkönnök fakadtak szemébe s sóhajtozva mondá: „ah! lezerek-e valaha oly szerencsés, hogy gyermekem mellettem lehet? nem, az nagy boldogság, a sors pedig kegyetlen irántam!“ Könnök áraszták el szeméit, míg a vízvezeték kagylóját takarította. Soha, soha sem lesz talán oly boldog, hogy ártatlan gyermekét, kit fájdalommal szült, kit kézimunkája után táplál és nevel, magánál tarthassa. Nincs férfi e világon, ki őt feleségül elvonná s ha mégis, az bizonyára kizárná kisdédét s frigy szentségéből. Az élet mint végnélküli fá-

radság s küzdelem állt szeméi előtt, e felett mint távolból ragyogó napsugár, a biztató remény, hogy gyermeke jól fejlődik és egészséges. Most még csak a lámpákat kellett neki megtisztítani, azután lefekhetett. Éjfél után, fél egyre volt. Persze, a tánczba sokszor maradt ő fenn ily soká. Most azonban nem gondolt többé a tánczra. Nem kívánt ő magának egyebet, mint gyermekét. Mily jó sorsa volt asszonyának. Bár ő is munkálkodott és gondoskodott, de legalább gyermekeivel volt, láthatta, gondozhatta őket.

Gyönyörű husvét hétfő ígérkezett. Lina egész nap örvendett. Dolog, daczára az előkészületeknek azért elég volt még, mert az asszony a gyermekekkel sétálni ment és így egyedül Linára maradt az egész házimunka. Ezenfelül még Annacska születésnapja volt, mire Lina nem is gondolt. Ezen alkalommal eljött a nagynéne, azután a nagy-mama és a háziur két leánya is. Linának csokoládé-t és vacsorát kellett készítenie. Nem tudott hazulról elmenni. Asszonya szobájában örvendeztek a szülők gyermekeiknek és ő — ő nem tudott az övéhez menni, hogy elvigye neki az első ruháskát és félcipőt. Lina keservesen sirt s súlyosan érezte, hogy ő nem önálló s csak — egy igen szegény cselédleány.

Késő este, mialatt asszonya és a vendégek a vacsoránál ültek, gyorsan távozott hazulról, hogy gyermeke számára vett ruhát öreg anyjának adja, ki a közelben lakott. Anyját akarta megkérni,

hogy reggel vigye el a holmikat gyermekének. Midőn anyja szerény szobájának ajtaját mohón benyitá, visszariadt. Anyja mellett Krause ült az asztalnál — de mindegy — Lina pillanatnyi zavarát ügyesen elpalástolá, s miután a férfit röviden köszönté, előadta anyjának jövelele okát s kérelmét.

„Jól tudod, hogy reggel jókor a tanácsos urat kell kiszolgálnom!“ válaszolá az anyja; majd ha ott végeztem, akkor elmegyek gyermekedhez.

Krause erre közbeszólt: „ha Lina megengedi, szívesen megteszem én; különben is egy vevőmhöz küldök a külvárosba. Ha Lina kisasszony akarja . . .“

„Köszönöm szépen, de akkor meg kell ott mondani, hogy flacsámát azonnal öltöztessék új ruhájába, mert holnap ünnepnap van és délután talán kijöhetnek magam is!“ Ezen szavak után Lina gyorsan távozott.

Midőn másnap délután 4 órakor nehéz munkájával készen volt és a távozásra megkapta az engedélyt, sietett, repült a külvárosba.

A külváros egyik félreesőbb részében, egy a mezőre nyíló mellékutczában, mely még sem divatos nyaralókkal, sem ötemeletes bérházakkal nem volt „eltorzítva“, ott áll közvetlen a vasút vonalán az őrház. Ezen házikóban lakik a vasuti őr feleségével, két saját s egy idegen gyermekkel; az utóbbit a fiatal, jószívű asszony vette gondozás alá, hogy férje csekély jövedelmét kissé javítsa. Vasárnaponként a szegény vasuti őrnek bár még

közszükségnek felel meg s a mellett a befektetendő alaptőkéknek is jól jövedelmező kamatját biztosítja: abban kételkedni alig lehet, különösen akkor, ha tudjuk, hogy egy helybeli szeszgyár terménye az italmérei jogoknak időnkénti haszonbérbe adásánál s nmgu m. kir. pénzügyminiszterium által is minden idegen területen levő más szeszgyár termelvényei felett előnyben részesítetik, sőt azon jogok haszonbérbe vételénél is az elsőség a helybeli gyárt illeti.

Azért is kellett jelen új aláírást nyitnunk, mert a létesítendő vállalatra szükséges tőkét itthon, a vármegyében akarjuk előteremteni, hogy annak elérendő haszna is itthon értékesüljön.

Az új aláírásokra Csikmegye határán belül, folyó évi november hó 1-ét tűzzük ki, mely időn túl kénytelenek leszünk a vármegye határán kívül ajánlott tőkék befolyását is igénybe venni a vállalat biztosítása érdekében.

Egyenként kétszáz forintos üzletrészeket bocsátunk aláírásra, mely összeg részletenként az alább meghatározott határnapokig egészen befizetendő lesz.

Az üzletrészek befizetése idejéül a következő határidőket állapítottuk meg:

1. Az aláíráskor (1893. november 1-ig) befizetendő 50 frt.
2. 1893. december 1-ig fizetendő 50 frt.
3. 1894. évi január 1-ig fizetendő 50 frt.
4. 1894. évi február 1-ig fizetendő 50 frt.

Az alakuló közgyűlésnek tartatik fenn határozni a felett, hogy a tervezett vállalat hol helyeztessék el.

Az ügyeknek a közgyűlésig leendő további vitelével s a kellő intézkedések megtételével Becze Antal és Nagy Imre alapító tagokat biztuk meg.

Az aláírási ivatek, valamint a befizetések Nagy Imre alapító tag kezéhez küldendők.

Kelt az alapítóknak 1893. évi szeptember hó 24-én Csik-Szeredában tartott gyűléséből.

Mikó Bálint
Becze Antal
Jakab Alajos
Csik Vilmos

Dr. Molnár László
Vitos Mózes
Dr. Fejér Antal
Mr. Szász Károly

Nagy Imre
Sándor Gergely
Albert Beniamin.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Kinevezések.** Antalfy Gábor a helybeli kir. törvényszék szorgalmas jegyzője a csik-szentmártoni járásbíróshoz albiróvá, Jakab János gödöllői járásbíróshoz telekkönyvi betétszerkesztő szaknapidijas ugyancsak a csik-szentmártoni járásbíróshoz írnokká neveztetett ki.

— **Derek agg honvéd.** Hazája és elhunyt hadvezérei iránti szeretetének dicséretes jelét adá csiktaploczai Salamon Károly 1848–49-ik évi szabadságharczi nyug. honvéd kapitány ur. Ő, ki

több a szolgálata — mint hétköznap, de azért ünnepe, ünneplé az Urat ő is — az ő módjára. Kis kertjének fái, már az első új hajtásokkal ékeskedtek. A vadászoló kezd sűrű leveleivel a nap hevének ellenállni; az almafa ágaiak hegyén pedig fakadásnak indultak a barnás színű bimbók. Ezen kedvelt almafának árnyékában üldögélnek vasár- és ünnepnapokon az örök tiszta öltözötű gyermekei s innen nézik játszi örömmel, mint tiszteleg édes atyjuk az átrobogó vonatoknak.

Ma azonban a padocskát egy idegen foglalta el. Miután Lina letért az utról s az őrház felé tartott. Krause urat pillantá meg, ki ünneplő ruhájába öltözve, térdén Lina kis fiát hintálta, ki már új rövid ruháscskájában volt és eviczkélve bámulta fényes cipőit. A gyermek most észreveszi anyját és ujongatva kiáltja: „mámmám!” Lina gyermeke elé — Krause lábaihoz borult és fiát az anyai szeretet édes csókjaival halmozá el s gyengéden mondá:

„Te vagy az én legkedvesebb angyalom”. Krause kezével kigyult arcát s forró homlokát simítva, végre késedelmezve szól: „Lina, mit gondolsz, nem volna ez egy angyal elég kettőnknek?”

Lina válaszul melegen és háláérzettel szorítja meg Krause kezét. A vonat ezalatt közvetlen mellettük zúgott-robogott el, az ő pedig még sokkal feszesebben tisztelgett neki és utasainak, mint azelőtt.

(Vége.)

nem tekintve agg korára, minden évben láng szeretet és buzgalommal szokta meglátogatni a 13 aradi vértanu sírját, lerovandó a minden honfű és honleány szívében lángoló szeretet és tisztelet kitünő jelét, jelen évben nem tudott megjelenni; de azért mégsem maradt el a szeretet buzgó adójával, mert október 6-án a csiktaploczai templomban temetési szertartással egybekötött engesztelő szent mise-áldozatot mutatott be az Égek Urához az elhunyt 13 aradi vértanu lelkeüdvéért. Megható volt e jelenet, midőn a lelkész elhangoztatta: „Nyugodjanak békességben!” az agg kapitány a ravatal előtt térdelve, majdnem hangos zokogásban tört ki, s utána a körülötte levő összes agg honvédek követték vezérüket. Isten nyugtassa meg hazánkért vértanu halált szenvedett nagy hazafiakat s adjon ily sok jó és buzgó katonát, mint S. K. ur.

— **A városi közjövödelmek haszonbérbe adása.** A város közjövödelmeinek haszonbérbe adása folyó hó 8-án délelőtt tartott árverésen a következő eredménnyel történt meg: A kincstárral történt szerződés értelmében a kizárólagos szeszkiméresi jogosultságért, továbbá a bor-, hus-, cukor- és sör-fogyasztási adók kezeléséért Helwig G. János helybeli polgár 16120 forintot, Tóth István kézdívársárhelyi szeszgyáros 16111 frtot ígért. Hogy a két ajánlat közül melyik fogadtassék el, arra nézve annak idején a képviselőtestület fog határozni. A belpiaczot Rancz Ignác 1902 frtért, a marhabahajtási vám jövedelmét Ruszuly András 951 frtért, a sertés piacvámot Nagy János 40 frt 1 krért, a komponavámot pedig Kovács József 25 frt 1 krért vették ki. A külpiaz, valamint a barompiaczon levő korcsmajövedelmének kivételére nem akadt vállalkozó.

— **Halálozás.** Idsb. Nagy Ferenczné született Jakab Anna, Nagy Ferenc vármegyei tisztviselő neje folyó hó 10-én délelőtti 11 óraker életének 64-ik és boldog házasságának 46-ik évében hosszas szenvedés után megszűnt élni. A megboldogult kihült földi részeit folyó hó 12-én délelőtti 10 óraker fogják örök nyugalomra helyezni a csikszögödi róm. kath. templom kerítésében. A hűséges feleség, jó édes anya és szerető nagyanya pihenjen csendesen.

— **Gyulás.** Folyó hó 7-én délelőtti 11 óra után nagy riadalom történt városunkban. A riadalom oka az volt, hogy Tamás Károly, helybeli polgár kertjében a megszáritott sarju felgyult és nagy füsttel égett. A gyulást idejében észrevették és elfojtották.

— **Táncmulatság.** A csiknagyboldogasszonyi hitközség templomának tornyára az ujonnan készített keresztet — mint halhuk — f. hó 15-én délután 2 óraker fogják a szokásos ünnepélyek között feltenni. Az odaváló egyháztanács ezen alkalomból Csikkarczfalva községhezazának nagytermében ugyanazon napon este táncmulatságot rendez. Belépti díj: személyjegy 1 korona, családijegy 2 korona. Kezdeté este 7 óraker.

— **Dalostély.** A gyergyószentmiklósi „Dal-egylet” Kricsa Péter karnagy jeles vezetése alatt folyó évi október 1-én táncmulatsággal egybekötött estélyt rendezett és a jelen lévő nagyszámú közönség elismerése mellett mutatta be újolag életképességét. Az előadott darabok osztatlan tetszésben részesültek s a közönség zajos tapsokkal ismételtette meg Jókai király himnuszához Kricsa Péter által irt zenét és zajos ovációkban részesítette a derek karnagyot. Az előadás után vig táncmulatság volt, mely a hajnali órákban ért véget.

— **Filirestély.** Mint lapunkat Gyergyó-Szentmiklósról értesítik, az ottani „Vereskereszt-egylet” október hó 14. és 28-án fillérestélyt, a szegény tanulókat segélyező egyesület pedig október 21-én, és november hóban társas estélyeket rendez.

— **Roncsoló torokklub.** E veszedelmes betegség múlt hó 20-dika óta Gyergyó-Békáson szörványosan fellépett és a 12 éven aluli gyermekek közül szedi áldozatait. A járvány tovább terjedésének megakadályozására a kellő intézkedések megtételtek.

— **Tűzesetek.** Csik-Uyimesen Németh János nevű szelűtött embernek a háza folyó hó 4-én meggyult s a bennelevő butorneműekkel együtt teljesen elhamvadt. — Csik-Rákoston folyó hó 6-án délután 3 óraker Dobos Istvánnak a község udvarára rakott két nagy szalma-kazla — gyermekek gyufával való játszása következtében — meggyult s hogy nagyobb szerencsétlenség nem történt, az a lakosság gyors megjelenése és a csendes időnek köszönhető. Épületekben kár nem történt, noha az égő kazlaktól 5 méternyire

állott a szalmas és deszkás csűrök hosszú sora. — Gyergyó-Szentmiklóson mostanában három tűzeset volt egymásután. Kópacz Lukács tanyáján a Cziffra Mihály cséplőgépe gyújtotta fel a gabona-asztagot. Folyó hó 2-án ugyancsak ez a gép gyújtott közvetlenül a község mellett Orel Máté ügyvéd birtokán. Elégett mintegy 5–600 kalangya gabona, egy csűr és a gép cséplőrésze. Szerencse, hogy csendes volt az idő, különben nagy veszedelmet hozhatott volna a községre. Folyó hó 6-án d. u. pedig a község közepe táján vigyázatlanságból kigyult egy istálló. A rögtöni segítség azonban elejét vette a nagyobb bajnak.

— **Felhívás és köszönet.** Dr. Orbán Gyula ur szives volt a „Csiki Lapok” 1893. évi 29-ik számában az 1700 jan. 1-én a székely nemzetre kivetett 75 ezer váltó frtból Alcsikra eső 3500 váltó frt mikénti megosztásáról és beszédéről kezéhez került érdekes adatokat „A legrégebbi adókönyv” czimén nemcsak ismertetni, hanem ama valóban elég csinosan és tisztán vezetett adó-névjegyzéket alólirotttnak, ki Csikmegye leírásához és történetének megírásához adatok gyűjtésével foglalkozom, ezen említett célra lemásolás végett át is adni. De miután a 75 ezer Rún. frtból Felcsik-, Gyergyó- és Kászonnak is kijutott a maguk része s az tőlük hasonló módon, mint az Alcsikiakon felhajtott, ezekről is valamely névjegyzéknek vezetettnek kellett, a mint bizonyára vezetett is. Azért szeretettel kérem fel székely vérünk mindazon fiait és leányait, vagyis szóval mindazokat, kik nemzeti multunk iránt érdeklődnek, hogy a plebániái, községi családi stb. levéltárakban kegyeskedjenek ezen igen sok tekintelben nevezetes adó-névjegyzékek után nézni, s megtalálván, azokat nekem lemásolás végett, visszaküldés kötelezettsége mellett egészben vagy legalább részben megküldeni, vagy bár azok hollétéről értesíteni. Egyebekben az irt adóügyi adatokat úgy, mint bármely más és Csikmegye multjára vagy egyes családokra vonatkozó adatokat hálás köszönettel fogadván, vagyok hazafias tisztelettel Csik-Szentkirályon, 1893. okt. 4-én. Vitos Mózes, ny. lelkész.

— **Verekedések.** Alig telik el hét, hogy civódásokról, verekedésekről hírt ne kapnánk. A könnyen izgatható vérmérséklet, a szesz italok káros hatása, a bosszuálló természet stb. mind közreműködnek e dologban s legtöbbször kicsinyes okokból a legszomorúbb kíméletű eredmények származnak. Most is két nagyobb mérvű verekedésről tudósítanak, melyek közül egyik halállal végződött. Szeptember hó 30-án Csik-Mindszenten a falu végén Péter Ignácot két jóra való legény anynyira elverte, hogy az illető a szenvedett sérülések következtében nyolcz nap mulva elhalt, bárha az orvos, a ki megvizsgálta, csak könnyű testi-sértést konstataált rajta. Demes Istvánt és Demes Ignácot, kik ellen alapos gyanúk merültek fel, befogták ugyan, de a vizsgálatot erősen megnehezíti azon körülmény, hogy a sértett fél meghalt, mielőtt kihallgatták volna. — Október hó 1-én Csik-Szépviz felső végénél Minus György odaváló embernek a fején súlyos sértéseket ejtettek, a torokát pedig annyira összeszorogatták, hogy beszélő képességét elveszítette s emiatt kihallgatni sem tudták. A csendőrségnek azonban még is sikerült a tettest Todor György személyében elfogni, ki hosszas faggatás után tettét be is vallotta.

— **Vendéglő megnyitás.** Özv. Hutter Pálné jönevű vendéglősné most épített és kényelmesen berendezett vendéglőjét folyó hó 15-én fogja megnyitni. Ajánljuk a helybeli és vidéki közönség pártfogásába.

— **Értesítés.** A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamra tudatja az érdekeltekkel, hogy a m. kir. posta- és távirda igazgatóság által az 1894. évre szükséges 23406 drb 6/1, méter, 19297 drb 8 méter és 766 drb 10 méter hosszú távirda-oszlop szállítására, továbbá a m. kir. államvasutak igazgatósága által a nevezett vasutak vonalain összegyűlő ócska sín-készletek eladására vonatkozólag kibocsátott árlejtési hirdetmények a kamara irodájában megtekinthetők. — Ugyancsak azon kereskedelmi és iparkamra tudatja az érdekelte kereskedőkkel, hogy a m. kir. államvasutak gépgyáranak igazgatósága által különféle fűrészelt áruk szállítása iránt kibocsátott hirdetmény a kamara irodájában megtekinthető. Pályázati határidő október 31-ike.

— „Korona-jegyben.“ Miután az utóbbi időben több cognacgyártó-részvénytársaság alakult, nincsen kizárva, hogy ezen gyárak által a piacra hozott termények elcseréltenek, ennek elhárítására a „Cognac-ípar részvénytársaság“ elhatározta cognacjának a „Korona-cognac“ jegyet adni.

Udvarhelyvármegye és az ezred-éves ünnep.

II.

A monografia költség összege kerülvén szűnyegre, egyfelől a miniszter megkérteni határozatott, hogy a kiutalt segélyösszeget, az írónak adott előleg levonása mellett egyenesen a vármegye közönségének utalványozni méltóztassék; másfelől szükségesnek látta a monografia alapgyarapítása végett az egész vármegyében társadalmi mozgalmat indítani meg, s e célra magán aláírás, felolvasások, a pénzüntézetek és különösen a város mint főerdekelte fél felhívása által ez alapot jólőre azon állapotba helyezni, hogy az elvállalt kötelezettségek teljesítésében akadály elő ne fordulhasson; ez okból a bizottságot felkérte hogy az 1894-ik évi októberi megyei bizottsági gyűlésre az addig egybegyűlendő összegekről kimutatást, a megírandó munka összes költségeiről hiteles adatokat nyújtó költségelőirányzatot mutasson be, azért hogy részint a bizottság az elvállalt kötelezettségeknek pontosan megfelelhessen, részint azért, hogy a törvényhatósági gyűlés a netaláni fedezet hiányáról idejében intézkedhessék.

Ez alkalommal a jelenlevő Ugron Gábor nagybirtokos és országos képviselő az első székely egyleti takarékpénztár részéről 500 frtot helyezett kilátásba a monografia alapgyarapítása végett; remélhetőleg ez összeget a megyei takarékpénztár is megfogja adni. A gyűlés megjelenezte a hazafias ajánlattevőt, s a lelkesítő példát követni kívánva, az író is kijelentette, hogy a nemes czélhoz szerezni viszonyaihoz képest ő is hozzájárulni hazafiai köteletségének ismeri. A bizottsági ülés minden tagját egy érzés és azon óhajítás hatotta át, hogy az író történelmi adatokkal, a mű létrejöttetését pénzáldozattal elősegítsék.

Végre az író terjesztette elé javaslatát a történelmi adatoknak lehető gyors felkutatása és az alispáni hivatalhoz beküldése tárgyában. A ki az ily művek nehézségeit ismeri, el kell ismernie, hogy a vármegye monografiája megíratási ügye elkészt, s azzal, hogy a nyári öt hónap használatlanul tölt el, még nehezebbé vált. Egyedül gyors cselekvés teheti jóvá a bajt. Ha most mindjárt az egész vármegye és város területén minden munkára képes ész és kéz dologhoz lát, ha egy üdvös közmunkásság indul meg közigazgatási, egyházi és közoktatási téren. A régebbi nemesség tékás, leveles ládáit keresse elő, s bocsássa az író felhasználása alá. A szerzetek rendjök „L i b e r D o m u s“-ait, a papság anyakönyveit és az ekklezsia leveleket tekintse át, s adjanak hirt tartalmukról.

A faluk értelmisége érdeklődjék a mult eseményei iránt s szolgáltasson adatokat a közdicsőségért fáradozó írónak. A város különösen tárja fel, a mivel saját története becsét emelheti. A kollegiumok és gimnáziumok igazgatói állítsák össze intézetök történelmi adatait s juttassák a monografus kezéhez, maguknak képeznek vele maradandó emléket. Szóval: Udvarhely vármegye és Udvarhely város összes jó- és szépkedvelő, a mult dicsősége iránt lelkesülő fiai kezdjenek lelkesült munkához s hordják össze történetük anyagát. Az író a vármegye levéltárában nyomoz: kikeres minden érdekelt, nem mellöz semmi használhatót, lelkesedéssel kutatja az ösök nagyságának az idő által el nem pusztított emlékeit. Ha a közakarát, közbuzgóság és közmunka 1894. július 31-ikére egybegyűjti a meglévő történelmi anyagot, akkor 1896. május 15-ikére kész lesz Udvarhelyvármegye monografiája.

Az író formulázta nézeteit, az egész vármegyébe történelmi kérdőpontok mennek ki száz és száz példányban 6 heti záros határidejű felelet bevárással, reméli s kéri székely honfitársait azoknak honfiai lelkesedéssel fogadására s erélyes sikeresítésére.

A gyűlés örömmel fogadta az előterjesztést, azt egész terjedelmében magáévá tette s az alispánt, mint a monografiai bizottság elnökét megkérte, hogy a felhívásokat és történelmi kérdőpontokat a legnagyobb erélylyel készíttesse el s küldje ki rendeltetésük helyére.

Ezután az ülés, a monografiai bizottság elnöke és tagjai s a körükben levő író éltetése közben és az ügynek támogatást ígérve szétoszlott.

Udvarhelyvármegye tehát egyike az elsőeknek, mely a nagy nemzeti műhöz maradandó becsülemlékkel kíván hozzájárulni. A vármegye monografiájának megírása nemcsak a vármegye, hanem ugyyszólván az egész székelység történetét magában fogja foglalni. Üdvözöljük a vármegyét ez eszme kivitele érdekében kifajított buzgóságáért s csak azt óhajtuk, hogy a szép példát gazdagabb vármegyénk is kövessék.

cz.

Eladó 700 veder jó asztali bor, literenkint nagyban 28 és 30 kr, kicsinyben 36 és 46 kr. Kertésznél Csik-Szeredában.

Szám 88.

1893.

HIRDETME NY.

A csikszépvízi (Erdély, posta helyben) államilag segélyezett községi iskolánál a 4-ik tanítói állomás megüresedvén, arra pályázat hirdettetik.

Fizetése egy évre 300 frt, 5 évenkinti ötödéves pótlék, 40 frt fa- és 40 frt szállás-pénz, 10 frt az egyházmegye pénztárából fizetés pótlás.

Kötelessége az iskolaszék által meghatározott osztályt, vagy osztályokat vezetni, az ismétlőket közösen tanítani, a faiskolát kezelni; a nagyobb fiukat elméletileg és gyakorlatilag a kertészetben oktatni.

Azok, kik ezen állomást elnyerni óhajtják, eredeti okmányokkal felszerelt kérvényeiket folyó évi október hó 31-ig a „községi iskolaszékhez“ czimezve nyújtják be.

Csik-Szépvízen, 1893. október hó 3-án.

Fejér Sándor,
elnök.

Csiszér Pető,
jegyző.

Szám 1130.

1893.

Hirdetmény.

Gyergyó-Ujfalu község előjárósága által közhírré tétetik, hogy felsőbb hatósági engedély folytán az alább jelzett erdőrészen található fák kihasználása írás és szóbeli árverésen, az árverés napjától kezdődőleg 1894. december 31-ig hasznosbérbe adatik és pedig:

1. Somlyó nevű erdőrészből 12 hold 1360 négyszög ül területen 15 cmtől 35 cmig 435-921 m.³, 35 cm. felül 812-150 m.³ köbtartalommal levő ép törzs.

2. Ezen erdőrészen találtató 35 cm. felülinek köbm. 80 kr, 35 cmtől lefelé 15 cmig köbm. 40 kr, a fennálló és ledől szarazfák értéke 75 frt 91 krba van véve.

3. Ezen erdőrészen találtató fákra írásbeli zárt ajánlat is tehető. Kikiáltási ár 900 forint.

4. Az ajánlatban az ajánlott összeg számmal és betűvel is kiirandó, valamint az is, hogy a feltételeket ismeri és magát minden pontjának aláveti.

5. Az ajánlat a kikiáltási árnak 10%-nyi bánatpénzzel ellátva 1893. november hó 6-án az árverés megkezdése előtt alattirt község előjárósághoz adandó be.

6. Beadott zárt ajánlatok az árverés megkezdése előtt a bánatpénz elvesztése mellett vehetők vissza.

7. Árverés 1893. november 6-án d. e. 8 órakor fog a község házánál megtartatni. További feltételek a körjegyzői irodában a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Község előjáróság:

Gyergyó-Ujfalu, 1893. október 4-én.

Koós Márton,
bíró.

Csergő Gyula,
k. jegyző.

Tűzilet-megnyitási!

Kiváló tisztelettel értesitem a nagyérdemű helybeli és vidéki közönséget, hogy újonnan épített és az igényeknek teljesen megfelelő vendéglőmet (Vár-utcában, Gál András mészárszéke átellenében) folyó évi október hó 15-én megnyitóm. Jóízű ételek és italok, ugyszintén kényelmesen berendezett szobák olcsó árakon és pontos kiszolgálás mellett minden időben kaphatók.

Magamat és üzletemet a nagyérdemű közönség becses pártfogásába ajánlván, maradok tisztelettel

Özv. Hutter Fálné.

A KORONA-COGNAC
Részvény-társaság
BUDAPESTI CÉG

ja az élelmi szerek egészségügyi szempontból való nemzetközi kiállításán a bíráló bizottságtól különös megemlítéssel a nagy

diszoklevelet

kapta; oly kiüntetés, melyet kivüle csak még egy francia ház mutathat fel.

Kapható:
Csik-Szeredában Nagy Gyulánál.
Gyergyó-Szentmiklóson Keresztes Gerónél,
Gyergyó-Ditrobán Lukács Mártonnál
Gy.-Tölgyesen Róth Albert gyógyszerésznél.